REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia.
BRAȘOV, piața mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc. Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la ADMINISTRAȚIUNE în Brașov și la următórele Birouri de anunciuri: In Viena: M. Dukes Nachf. Max. Augenfeld & Emerich Lesner. Heinrich Schalek. Rudolf Mosse. A. Oppelik's Nachf. Anton Oppelik. In Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat. In Hamburg: Marolyi & Liebmann.
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. — Publicări mai dese după tarifă și învoială.
RECLAME pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXII.

„GAZETA“ iese în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria: Pe un an 12 fl., pe sése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de *Duminecă 2 fl.* pe an.
Pentru România și străinătate: Pe un an 40 franci, pe sése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de *Duminecă* 8 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov *Administrațiunea*, Piața mare Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: Pe un an 10 fl., pe sése luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. — Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 bani. — Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 176. Brașov, Joi 12 (24) August. 1899.

Conferirea stipendielor.

Puține îndatoriri póte sĕ aibă cine-va mai mari și mai delicate, de cum este îndatorirea, ce o au administratorii fondurilor de stipendii și ajutóre, dela cari pe lângă o esectă și conscienciósă administrare, se mai recere îndeosebi și o strictă observare a intențiunilor întemeiătorilor acestor fonduri în ceea ce privesce folosirea lor.

La noi, Românii, pe lângă tóte vitregitățile timpurilor, prin cari a trecut și trece poporul nostru de dincóce de Carpați, s'a aflat totuși un numĕr fórte frumos de bărbați, cari și-au ilustrat numele prin întemeiarea de fundațiuni, din cari adĭ se ajutoră numĕroși tineri români de pe la universități, școle medii, meserii etc. Intemeiătorii acestor fundațiuni în fórte mare parte n'au fost ómeni bogați, ei n'au întemeiat stipendiile din averi moștenite, ori din bogății câștigate prin vre-un noroc orb, ci din resultatul muncei lor crunte, împreunate prea adese-ori cu o extra-ordinară cruțare și abnegațiune.

Ceea ce i-a îndemnat la întemeiarea fundațiunilor de sigur, că n'a putut fi alt-ceva, decât înflăcărata iubire de națiune, ambițiunea nobilă de-a lăsa urme în viață și dorul ferbinte de a contribui la emanciparea și înaintarea neamului prin îndestrarea lui cu bărbați de valóre.

De aceea fundațiunile, ca tot atâtea acte mărețe și de pietate, recer o deosebită conscienciositate și sunt împreunate cu o grea rĕspundere înaintea națiunii și a lui Dumnedeu, atât pentru cei ce le administréză, cât și pentru cei ce beneficiéză de ele.

Intemeiătorii, dela cel dintâiŭ până la cel din urmă, au fost Români mari, Români gata de jertfe pentru fericirea națiunei lor, pe al căreia altar și-au depus resultatul muncii și abnegațiunii póte de-o viață întrégă. Intențiunile lor, precum din însa-și firea lucrului resultă, au culminat în dorința ferbinte, ca tot atât de buni și însuflețiți Români sĕ fiă și tinerii, cari se vor ajuta din fundațiunile întemeiate de ei.

Ètă punctul întâiŭ și cel mai cardinal, de care trebue sĕ țină sémă administratorii fundațiunilor nóstre în momentul, când au sĕ hotărască asupra distribuirei stipendiilor! Accentuăm cu deosebire acest punct, căci nu odată am avut durerea de a audi plângeri în privința acésta; nu odată s'a întêmplat, că au fost împărtășiți cu stipendii din fundațiunile nóstre și tineri de aceia, despre cari în urma raporturilor lor familiare, séu a altor semne, ori împrejurări, în cari se aflau, se putea dinainte conchide, că nu se vor dovedi în viéță vrednici de binefacerea, de care au fost împărtășiți. De mii de ori durere, s'a întêmplat chiar, că cu stipendii românesci au fost crescuți și de aceia, cari adĭ sunt adversarii declarați ai Românismului.

Ințelegem, că responsabilitatea în privința acésta e relativă, deórece nimenea nu póte prevedé cu siguranță, ce are sĕ devină un tinĕr la etatea maturității și în cursul vieței întregi. Dér proverbul românesc: „diua bună se póte cunósce de diminéța“ arare-ori se póte aplica mai cu succes ca tocmai în casul acesta. Hotăresc înainte de tóte împrejurările familiare, apoi și împrejurările locale în cari se află un tinĕr, esemplele între cari a crescut și spiritul de care e pĕtrunsă societatea din jurul sĕu. Acestea și alte împrejurări vor puté pune pe administratorii fondurilor în posiția, de-a nu greși, ori cel puțin de-a greși mai rar și mai puțin când se tractéză de distribuirea stipendielor. Nimic nu póte fi mai repulsiv și mai condamnabil, dér în același timp și mai păgubitor, decât a se trece peste aceste considerațiuni sedusĭ de egoism, ori de slăbiciuni cătră anumite persóne.

Dér nu ajunge numai, ca sĕ se alégă bine persónele, cărora se împart stipendiile, ci tinerii stipendiști trebue și controlați și ținuți strict în vedere. In cas, când calea, pe care au apucat, este greșită, trebuesc admoniați, ér décă acésta nu ajunge, sĕ li-se detragă stipendiile fără nici o considerare, căci șerpi veninoși la sînul națiunei nu voim sĕ crescem și nici elemente putrede societății nu voim sĕ dăm. Décă un părinte are datorința de a veghia necontenit asupra fiiului sĕu și a nu-și risipi de geaba averea cu el pe la școle în cas când se pórtă rĕu, cu atât mai mult revine acéstă datorință administratorilor fondurilor de stipendii, căci acestea constitue o avere mult mai delicată și mai prețiósă.

In fine conscienciositate și érăși conscienciositate se aștéptă dela administratorii fondurilor de stipendii; fiind stăpâniți de acésta în mĕsura cuvenită, vor sci ei cum sĕ vegheze asupra întrebuințărei stipendiilor, așa ca intențiunea piilor fundatori sĕ nu se calce.

Am dori, ca acei tineri români, cari se cresc cu stipendii, sĕ fiă flórea tinerimei nóstre și la timpul sĕu sĕ devină tot atâți luptători sinceri și desinteresați în mijlocul poporului. Acésta e singura cale, prin care ei vor onora în adevĕr memoria binefăcĕtorilor lor și vor merita stima societății, ér celor ce administréză fundațiunile le va procura onóre și mulțumire.

Fiind-că tocmai acum ne aflăm în ajunul conferirei stipendielor, punem la inima celor chiămați aceste cuvinte și esprimăm ferbintea nóstră dorință, ca plângeri sĕ nu audim în privința acésta, cum, durere, de atâtea-ori am audit.

„Serbări culturale de naționalitate“. Cine nu înțelege frasa acésta, sĕ citéscă articulul lui „Budap. Hirlap“ dela 22 l. c. în care acest diar ia pe rênd tóte naționalitățile nemaghiare din Transilvania și Ungaria și le tractéză activitatea din punct de vedere *cultural*. O începe cu Sașii, vorbind de sĕrbarea Teutsch și Honterus, apoi vorbesce despre adunările culturale ale Slovacilor și, în fine, se ocupă și de noi Românii, de sĕrbările nóstre culturale („Asociațiunea“ și „Fond de teatru român“), tóte atribuindu-le „liberalismului“ și sentimentului de „dreptate“ al Maghiarului, care le garantéză „scut“ și „apĕrare“. Incepe apoi sĕ se jelueáscă, că Ungurii n'au putut sĕ ajungă încă la acel punct, încât *numai* cultura lor sĕ fiă dominantă aici. Ei au fost preocupați de alte afaceri și abia décă au avut timp sĕ se cultive ei pe ei, urmând și imitând națiunile mai civilisate. Acum însĕ a sosit timpul, ca guvernul unguresc sĕ fiă mai cu băgare de sémă la desvoltarea culturală a naționalităților nemaghiare, décă nu vré sĕ se tredéscă adĭ mâne cu primejdia, că cultura naționalităților e „dușmană statului“. Drept aceea recomandă stăpânirei, sĕ fiă pe pază și sĕ facă tot posibilul, ca cultura naționalităților sĕ nu fiă altceva decât o „*întregire frățéscă*“ a culturei maghiare.

No ke tare-i minunat! Adecă guvernul sĕ-și pună carul în pietri și sĕ facă minunea, ca Românii, Sașii, Slovacii, Sêrbii etc. sĕ nu se pótă desvolta și sĕ nu pótă progresa în cultură, decât în direcția, ca cultura lor sĕ „întregéscă frățesce“ *cultura maghiară*. Asta-i o nouă recetă de *maghiarisare*, pentru iscodirea căreia șoviniștii dela numita fóiă ar merita un premiu. Décă așa simt și așa cred, atunci de ce au netactul de a dice, că naționalitățile nemaghiare numai sub „scutul“ și „pavĕza“ libertății ungurescĭ se pot desvolta în cultura lor națională? Dér era pe-aci sĕ uităm, că tocmai acésta fóiă scrisese de curênd, că în Ungaria *numai Maghiar te poți nasce.* — Facem cruce și ne mirăm de marile absurdități și inepții, ce ies din creerii ciumați ai șoviniștilor.

FOILETONUL „GAZ. TRANS“.

Castelnuovo în Dalmația.

Finea lui Iulie 1899.

(Urmare).

Spalato este cel mai însemnat port maritim și comercial al Dalmației. Aici stăm, ce-i drept, în fața mărei largi, dér Spalato are spre miadă-di și două insule: Brazza și Solta, cari o apĕră în cât-va în contra puterei Sciroccului. Spalato face îndată la intrare cea mai bună impresiune asupra călĕtorului, de-o parte riva sa largă și minunată, casele cele frumóse și curate, care o impresură, în parte se ridică sus pe dêluri și formézā partea nouă a orașului, de altă parte murii cei antici cu cele 40 columne dorice, cari ornéză partea spre mare a palatului împĕratului Diocletian. Spalato este considerat a fi una dintre cele mai plăcute și amicale cetăți litorali, éră încât privesce anticitățile și alte lucruri archeologice demne de vĕdut, se dice, că Spalato până jos la Piraeus n'are păreche în frumseță. Edificiul cel mai memorabil antic, tot-odată unul dintre monumentele mărețe architectonice de pe timpul Romanilor încă bine conservate, este palatul lui Diocletian, care petrecea mai bucuros aici, ca la Roma, construit la începutul secului al 4 d. Chr. Este un cuadrat gigantic, care formézā frontul dinafară a colosalului palat, în interiorul căruia au zidit mai târdiu Venețienii așa numita „Civita vechia“, ce cuprinde 4000 locuitori. Strade scurte și strîmte bine pavate încât trei persóne nu pot merge alăturea, case înalte tot din pétră cioplită, pe unele locuri urci strada pe trepte; un labirint fórte interesant, în care de nu aveam un mic cicerone, mĕ rĕtăceam, încât nu mai aflam eșirea. Intrarea în colosul acesta de muri o deschid 4 porți de valóre architectonică: *porta aurea, porta ferea, porta argentea și aerea,* situate cătră cele 4 părți ale lumei. Dintre clădirile interesante în palatul lui Diocletian, am cercetat domul, despre care se spune, că a fost templul de casă al lui Diocletian, ér nu Italian mi-a afirmat, că acela ar fi fost consacrat deului Saturn. Interiorul domului este fórte întunecos, și în el briléză opt columne mari din granit roșu, de-asupra lor opt mai mici de marmoră verde.

Ornamentările altarelor, acum creștine, și a amvonului sunt minunat de frumóse. Nu departe de domo am cercetat o capelă numită „baptisterium“, unde un preot romano-catolic tocmai servea sacramentul botezului unui Italian nou născut. Capela are o ornamentare bogată, și se dice, că a fost mausoleul lui Diocletian și templul lui Aesculap. De mare interes este museul archeologic, pe care încă l'am cercetat, acela cuprinde în 3 sale spațióse multe anticități demne de vĕdut, aflate parte la Spalato, partea cea mai mare însĕ aduse dela Salona, ale cărei ruine se află în apropiere. O cetate mare a fost acésta, a cărei vechime se datéză înainte de era Romanilor, pe care apoi au devastat'o Goții și Avarii în secolul al VI și VII d. Chris. In acest museu se află și sarcofagul lui Diocletian, mulțime mare de numi vechi, ornamente de metale nobile și utensilii de casă din timpii cei mai vechi. Dintre construcțiunile nouĕ sunt demne de vĕdut fântâna Francisc Iosif, cu sfinxi din marmoră albă, și teatrul comunal.

Când naia nóstră își continuă calea sa mai departe, se întunecase, și după-ce cinasem pe mal fórte bine și ieftin, mĕ aședai în cabina mea, și cu tóte că peste nópte marea devenise ceva agitată, durmii cât de bine, și mĕ tredii numai cătră diuă, simțind, că naia stă în loc. Era portul insulei Cursola.

La 7 óre diminéța întrarăm în Grarosa, ce are un port de mare larg și bine ocrotit, în care se opresc și vapórele destinate pentru Ragusa. Timpul de 3 óre cât a stat naia în acest port, l'am folosit spre a cerceta Ragusa, unde m'am dus în societatea a doi compagnioni de călĕtoriă cu trăsura.

Dela Gravosa conduce peste înălțimile cóstelor mărei un drum minunat, de pe care în deosebi dela punctul „bella vista“ avem un prospect încântător. Ochii ți-i răpesce de-o parte Adria cea vênĕtă, care aici este liberă și imensă, ér de altă parte Ragusa, pe care o încunjură o vegetațiune frumósă, ér în dosul ei se ridică munți stâncoși, a căror culme se légă cu așa numiții munții negri din Crivoșcia și Montenegro, cuiburi de ómeni belicoși. Cetatea are 2 suburbii și este încunjurată cu muri.

(Va urma). **Sîvu de pe Ampoiŭ.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Jurămênt pe evanghelia lui Kossuth. Nu-i de glumă! Céta dăscălicéscă ungurésca a avut dilele acestea o mare serbare în Budapeşta, unde câte-va reuniunĭ maghiare de dascălĭ îşĭ ţin adunările anuale. Cu prilegiul acesta s'a desvĕlit alaltăerĭ şi un monument al unui dascăl maghiar şovinist, *Szathmary* György, în cimitirul din strada Kerepesi. La sĕrbare a participat şi representantul ministrului de culte, secretarul Zsilinszky. Vorbirea festivă a ţinut'o neaoşul „patriot" *Lakits* Vendel. Relevând meritele lui Szathmary, oratorul dise, că acesta a propovĕduit în tótă viaţa lui principiul: *„că în Ungaria tot omul numai Maghiar póte şi trebue sĕ fiă"*. Apoi dise, că ei, dascălii maghiarĭ, fac jurămênt, că vor urma întru tóte ideile „patriotice" ale decedatului, vor trăi şi vor muri pentru aceste idei. — Cu alte cuvinte dis, au jurat pe evanghelia lui Kossuth: „minden ember legyen ember és magyar" (Tot omul sĕ fiă om şi Ungur). Par' că am trăi vremile dinainte de rĕsmiriţă, când Kossuth cu ai sĕi se lăudau, că vor face „magyar nemzeti állam"-ul în timp de 48 óre.

Lecţiă maghiarisatorilor. *„Münchener Neuste Nachrichten"* scrie următórele: „Iritaţia diarelor din Budapesta pentru afirmativa ordonanţă a ministerului din *Saxonia*, ca numele oraşelor din Ungaria sĕ fiă scrise *nemţesce*, ca de vécurĭ, ne arată érăşĭ evident, cum ura fanatică în contra Germanilor şi grandomania, are asupra Maghiarilor influenţe răpitóre de minţĭ. E o aroganţă fără părechiă considerarea de amestec în trebile interne ale Ungariei, décă d. e. pe o scrisóre e pusă numirea *Pressburg*, séu alt nume german al unei localităţĭ din Ungaria. *Pentru fiă-care German*, — fiă, că e vorba de-o autoritate publică, séu de un om particular, — *e de sine înţeles obligamentul, de-a scrie în comunicaţia cu Ungaria nemţesce numele localităţilor.* Noi nu cunóscem oraşele alt-cum, decât ca: *Pressburg, Oedenburg, Hermannstadt, Kronstadt* etc. Ce ne privesce pe noi, cei din Germania, iscodirea volnică şi forţată a numirilor maghiare de localităţĭ? Ar trebui sĕ fim desbrăcaţĭ de orĭ-ce sentiment naţional, *décă am da mână de ajutor la maghiarsarea localităţilor germane*, isovrîtă din cea mai mare ură faţă de Germanĭ. Cel-ce n'a studiat în mod privat acéstă *limbă asiatică*, nu póte absolut de loc nicĭ sĕ exprime, nicĭ sĕ-şĭ păstreze în memoriă aceste numirĭ. In privinţa acésta a observat bună procedură direcţia postelor din imperiul german, încă la începutul anului, pentru-că în şematismul ce l'a dat publicităţei, localităţile din Ungaria sunt numite nemţesce, ér unguresce numai în parantesă. Sperăm, că direcţia căilor ferate din imperiu va face asemenea".

Ce dic la tóte acestea şoviniştii ăi cu evanghelia lui Kossuth?

Procesul Dreyfus.

De trei sĕptĕmânĭ şi mai bine tribunalul militar din Rennes se ocupă cu revisuirea faimosului proces. Din depositiile de până acum ale martorilor reies două lucrurĭ: toţĭ martorii din armată, fără deosebire, şi-au esprimat pe basa bordeorului convingerea, că Dreyfus e vinovat de crima, ce i-se impută; şi al doilea, acusatul înuşĭ nu scie séu nu póte sĕ se apere şi sĕ rĕspundă la acusele, ce se ridică contra lui. El se mulţămesce a constata, că nu e vinovat. O telegramă cu data de 21 August n. din Rennes spune totuşĭ, că după depositia generalului *Boisdeffre*, care şĭ-a esprimat convingerea despre vinovăţia lui Dreyfus, acesta sĕ fi esclamat: „Sunt obosit... sunt istovit cu totul. Incep a înţelege *sórtea grozavă, ce mĕ aştéptă.* Vĕd clar, că nicĭ acest tribunal n'are curagiul de a lua posiţiă faţă cu generalii, enunţând nevinovăţia mea!"... Atât a fost tot, ce a dis până acum Dreyfus în apĕrarea lui.

Mai trebue sĕ constatăm, că şi acei puţinĭ martorĭ, carĭ sunt favorablĭ acusatului, n'au fost în stare a aduce până acum nicĭ o dovadă clară şi neîndoiósă despre nevinovăţia acestuia. Se pierd în diversiunĭ şi 'n istorisirĭ de fapte, carĭ deşi par a avé legătură cu procesul, totuşĭ nu se ţin strict de materia lui.

Vorba fiind de depositiunĭ, remarcăm şi împrejurarea, că acele ale generalilor Mercier, Roget, precum şi ale tuturor martorilor din armată, sunt dilnic obiect de discusiune în întréga pressă européna. Condeiele simbriaşe filosemite nu încetéză nicĭ acum a tracta pe numiţii generalĭ, ca pe nisce ómenĭ lipsiţĭ de sentimentul umanităţii, de consciinţă şi de valóre morală. Firesce, atitudinea acésta îşĭ are şi ea noima sa, décă ne vom gândi câtă silinţă îşĭ dau unii de a discredita armata şi prin acésta a influinţa asupra tribunalului însuşĭ.

Mare svon a făcut disposiţia căpitanului *Cuignet* privitor la telegrama, ce a trimis'o ataşatul militar dela ambasada austro-ungară din Paris *Schneider* diarului parisian „Figaro". Prin telegrama acésta Schneider desminte şi declară de fals raportul secret la care s'a provocat generalul *Mercier* într'o scrisóre, raport pe care ataşatul din cestiune l'ar fi trimis la 1897 ministrului de esterne din Viena, dicênd în el, că dela un om iniţiat în afacere a aflat, că Dreyfus e vinovat. Căpitanul *Cuignet* a declarat, că nu trebue sĕ se dea credĕmênt telegramei din Ems, că Schneider spune un fals, pe care-l comite numai ca sĕ nu vină în conflict cu colegii sĕi ataşaţĭ *Schwartzkoppen* (german) şi *Panizzardi* (italian), carĭ suţin, că nu Dreyfus, ci Eszterhazy au predat acte secrete.

Evident, că declaraţia martorului *Cuignet* a făcut o penibilă impresiă în cercurile din Viena, tocmai aşa cum au făcut şi depositiile generalului *Mercier* în cercurile din Berlin. Comisarul de stat frances *Carriere* a şi protestat în numele guvernului în contra espresiunilor lui *Cuignet*, ér „Neue fr. Presse", care mai erĭ alaltăerĭ cerea intervenirea contelui Goluchowscki în acésta afacere, se mulţămesce acum cu constatarea, că Austro-Ungariei i-s'a dat indirect satisfacţiă prin aceea, că scrisórea declarată de Schneider, ca falsă, va fi esaminată de către tribunalul din Rennes într'o şedinţă secretă — şi cu atât se mulţămesce guvernul austro-ungar, care „ţine la principiul neamestecului în afacerile interiére ale Franciei".

Am aflat de bine a-le reaminti acestea, ca sĕ se vadă cât de complicată este aşa numita „afacere", în care jócă rol numĕróse persóne, unele din ele cu legăturĭ întinse în alta diplomaţiă.

*

Din audienţa de *Lunĭ* 21 l. c. remarcăm depositiile martorilor: general *Fabre*, colonel *Abbonville*, archivarul *Gribelin* şi a căpitanului *Junch*.

Fabre dise, că în calitatea sa de şef al secţiei IV dela statul major, a constat, că între scrisórea lui Dreyfus şi cea a borderoului este o mare asemĕnare. Dreyfus n'a făcut nicĭ-odată bune impresii asupra corpului ofiţerilor. El a voit sĕ pĕtrundă în secretele concentrărei armatei pe căile ferate orientale. Îşĭ negligia oficiul numai pentru-ca sĕ-şĭ câştige informaţiunĭ despre acésta. Serviciul la care era împărţit, 'i făcea posibil a estrada informaţiunile lui câştigate unei puterĭ strĕine. In fine declară, că are, ca şi la 1894, convingerea, că *borderoul derivă dela Dreyfus.*

Abbonville declară, că numai un individ aplicat în birou, statornic, a putut sĕ-şĭ aproprieze documentele înşirate în borderou.

Gribelin dise în ton patetic: Susţin în cel mai hotărît chip, că Dreyfus avea relaţii fórte costisitóre cu femei uşuratice. Apoi susţine, că odată a surprins pe Leblois în biroul lui Picquart, când aceştia doi, plecaţĭ unul spre altul, priviau cu ochi căscaţĭ un dosar de acte, între carĭ a vĕdut pe cel care se începe: *„Cette canaille de D..."*

După un schimb de vorbe între martor şi apĕrătorul Demange şi după-ce e ascultat şi comandantul Lauth, urmĕză ascultarea căpitanului *Junch*, care vorbesce cu dispreţ despre Dreyfus, ca despre un om cu înclinărĭ pătimaşe şi eventurióse, amintind între altele, că Dreyfus era mare cartofor.

Acusatul sare agitat şi protestéză contra „minciunilor" spuse de Junch, dér preşedintele îl mulcomesce şi ridică şedinţa

Pertractarea continuă.

*

In fine mai amintim, că „Tribuna" din Roma confirmă declaraţia publicată de Panizzardi în „Figaro" şi adauge, că Schwartzkoppen a declarat îndată după osêndirea lui Dreyfus, că acel ofiţer frances, care i-a estradat acte, a fost Eszterhazy.

Turburărĭ în Boemia.

Din Praga sosesc scirĭ sensaţionale despre nisce turburărĭ sângeróse de stradă în oraşul *Grasslitz*, unde Nemţii s'au ridicat în contra autorităţilor şi a jandarmeriei. Ele s'au început cu demonstraţiunĭ în contra §-lui 14, în contra dărei pe zahar şi a pactului, şi au degenerat în straşnice bătăi şi sângerărĭ.

Turburările s'au început în 17 l. c. In acea di cam 200 de ómenĭ au traversat stradele oraşului Grasslitz cântând *„Wacht am Rhein"* şi *„Deutschland, Deutschland über alles"*, precum şi alte cântece naţionale germane. Mergênd înaintea edificiului căpităniei districtuale, aicĭ au demonstrat în contra paragrafului 14.

In 19 l. c. séra turburările s'au repeţit în stil mult mai mare. Ele au durat până în 21 August, deşi oraşul fù ticsit cu jandarmĭ şi trupe. Sâmbătă séra s'au adunat înaintea statuei împĕratului Iosif peste 3000 de Germanĭ naţionalĭ şi socialiştĭ. Germanii cântau „Wacht am Rhein", socialiştii marsilesa lor. De aicĭ au pornit pe strade. Jandarmii le-au ţinut calea cu baioneta trasă, însĕ au trebuit sĕ se retragă dinaintea puterii covêrşitóre. Abia s'au retras jandarmii, şi mulţimea la estrem înfuriată începù sĕ asedieze edificiul căpităniei districtuale, spărgêndu-i cu pietri mai mult de 200 de ferestri. Demonstraţia ţinù până după miedul nopţii.

A doua di în 20 August jandarmeria fù sporită cu 15 ómenĭ. Cu tóte acestea séra turburările s'au repeţit. Se adunaseră din nou înaintea numitului edificiu o mare mulţime de Germanĭ şi socialiştĭ. Jandarmii voiră sĕ-i împrăscie. O parte dintre demonstranţĭ se retraseră într'un otel de vis-a-vis şi de-acolo începură a bombarda cu pietri edificiul căpităniei. Jandarmii arestară vre-o 6 din ei şi voiră sĕ evacueze otelul. Acésta însĕ nu li-a succes. Otelul fù ocupat de 4—500 de ómenĭ, carĭ baricadară uşile şi din ferestri aruncau cu pahare de bere, cu solniţe, farfurii, tablete, bucăţĭ de cărbunĭ de piatră asupra jandarmilor. Aceştia se vĕdură nevoiţĭ a renunţa la asediarea otelului, ba s'au retras chiar 100 de paşĭ de edificiul bombardat. Căpitănia districtuală cerù intervenirea miliţiei şi nouĕ întărirĭ de jandarmĭ. Intr'aceea primarul şi alţĭ trei Germanĭ conducĕtorĭ s'au dus la şeful căpităniei districtuale şi au cerut liberarea arestaţilor, dér li-s'a refusat cererea. Nóptea la 12 óre s'a dus a doua deputaţiă repetând rugarea.

Pe când se întêmplau acestea, afară în piaţă se petreceau scene sguduitóre. Din otelul asediat de jandarmeriă s'a descărcat asupra acesteia focurĭ de revolvere şi o mare plóie de pietri; o piatră a culcat la pămênt pe-un jandarm. Drept rĕspuns jandarmii începură sĕ împusce. Glónţele lor *omorîră pe doi manifestanţĭ* şi pe unul îl rănirĕ grav. Manifestanţii bombardară érăşĭ cu pietri jandarmeria, care din nou începù sĕ pusce, rănind grav 6 ómenĭ, dintre carĭ în decursul nopţii *doi au murit.* Numĕrul celor morţĭ este aşa-dérĕ de 4. Turburările s'au repeţit şi în 21 l. c. diminéţa, însĕ sosind un batalion de soldaţĭ, ordinea fù restabilită.

Astfel de turburărĭ provocate de Germanĭ au fost şi în *Aschen.* Şi aicĭ turburătorii au spart 17 ferestri dela edificiul autorităţii administrative şi au bombardat casarma jandarmilor, ér de pe edificiul vămii între cântece de „Wacht am Rhein" *au rupt vulturul austriac.*

A fost aşa-dér o adevĕrată revoluţiă de stradă în Grasslitz provocată de Germanĭ. După scirile sosite în urmă, turburările acestea au fost organisate înainte şi tóte s'au făcut după un plan pregătit.

Étă sub ce auspicii vré contele Thun sĕ convóce parlamentul!

Activitatea Asociaţiunii.

„Transilvania", organul „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român", publică în numĕrul sĕu mai nou *raportul general al comitetului central al Asociaţiunei despre activitatea sa dela 1 Ianuarie până la 31 Decemvre 1898*: Étă în estras acest raport:

Raportul comitetului central despre activitatea desvoltată dela *1 Ianuarie până la 31 Decemvre 1898* începe cu constatarea că „mărețele manifestaţiunĭ dela Lugoş, Mediaş şi Beiuş au avut un efect îmbucurător asupra întregului nostru popor", şi face din nou „apel la mintea şi inima celor chiămaţĭ, ca sĕ se apropie de focularele nóstre culturale şi sĕ contribue cu obolul şi cu forţele lor spirituale, la promovarea culturei naţionale.. Sĕ nu ne mulţumim cu progresul cultural, ce l'am făcut în anii din urmă. Tendinţa nóstră sĕ fiă a ajunge, ca sĕ fim numĕraţĭ în sînul popórelor fruntaşe. Spre scopul acesta e necesar, ca cu toţii sĕ ne angajăm în şirul celor ce ostenesc în agrul culturei naţionale"...

Dintre lucrările din şedinţele comitetului însemnăm următórele:

Comitetul a ţinut 12 şedinţe ordinare şi 8 extra-ordinare, aducênd 320 concluse. In ce privesce esecutarea concluselor adunărei generale din Beiuş ţinută anul trecut, conclusul, prin care comitetul central s'a însărcinat, ca sĕ se pună în legătură cu forurile nóstre bisericescĭ-şcolare spre a culege datele despre şcólele avisate la ajutor şi sĕ pornéscă pe basa acestor date cel puţin o mişcare morală *în favorul şcólelor* sĕrace, până ce va putĕ sĕ le dea ajutor material, — s'a adus la cunoscinţa tuturor consistórielor române cu rugarea, ca sĕ arate comitetului, carĭ şcóle sunt periclitate. Până acum a sosit rĕspuns dela 5 consistorii, şi anume dela cei din Blaşiŭ, Lugoş, Oradea-mare gr. or., Oradea-mare gr. cat. şi Sibiiu. Când va avé datele necesare din tóte diecesele, comitetul va cerca sĕ se achiteze şi de acéstă datorinţă.

La conclusul privitor la propunerea d-lui Barboloviciŭ, de a-se ţinĕ adunările generale la un termin mai întârdiat ca până acuma, comitetul a aflat, că e consult a nu se abate dela usul de peste 30 de anĭ. — Faţă cu conclusul privitor la propunerea d-lor I. Baciu şi I. Pop Reteganul (carĭ au dăruit 20 fl. pentru a se pune basă unui fond pe numele lui Andreiŭ Mureşianu, din ale căruia interese sĕ se premieze poesii.) — comitetul a decis a propune adunărei generale, ca sĕ nu primescă propunerea din cestiune.

Comitetul a lucrat şi un „regulament pentru bibliotecile poporale ale Asociaţiunii", pe care-l presentă viitórei adunărĭ generale spre aprobare. In acest regulament se recomandă pentru comunele mai marĭ bibliotecĭ stabile, ér pentru comunele mai micĭ bibliotecĭ ambulante.

Faţă cu lăsămêntul fericitului *Ioan Oltean*, care la 30 Iunie n. c. a fost evaluat la 50,000 fl., comitetul a decis a-l încorpora la fondul general al Asociaţiunii, avênd a se întrebuinţa în următorul mod: 50 % se vor capitalisa la fondul general sub titlul: „Capitalisare din venitele lăsămêntului Ioan Olteanu"; 10% se vor da în părţĭ egale şcólelor gr. or. şi gr. cat. din Coşiocna, ér 40% se vor întrebuinţa pentru instituirea a 4 locurĭ gratuite, carĭ vor purta numele testatorului, în proiectatul internat de băeţĭ în Sibiiu, şi anume; 2 locurĭ pentru tinerĭ gr. or. şi 2 pentru tinerĭ gr. cat. Până la inactivarea internatului însĕ suma corĕspundĕtóre se va da

BCU Cluj / Central University Library Cluj

scólei civile de fete cu internat, ca subvenţiune.

Scóla Asociaţiunei. Scóla civilă de fete cu internat şi drept de publicitate, se află pe calea unui progres îmbucurător. In an. şcol. 1898—99 au fost inmatriculate 86 eleve. In internat au fost 47 eleve. Comitetul a supraveghiat mersul instrucţiunei prin delagaţii săi Dr. I. Puşcariu şi Ios. Sterca Şuluţiu.

Averea Asociaţiunii. Percepţiunile pure ale fondului general în 1898 au fost: *15,458 fl.*; erogaţiunile *10.989 fl.* Cassa s'a încheiat cu saltul considerabil de *8.790 fl.*

Averea fondului general la finea anului 1898: 133.874 fl. şi 105,000 lei. — Intrégă averea administrată de comitetul central: 183,359 fl şi 105,000 lei. Faţă cu anul precedent o crescere în averea mobilă de 12,566 fl.

Donaţiunĭ mai însemnate s'au făcut Asociaţiunii: 8000 fl. testaţĭ de *Grigorie Forro*, fost măestru cojocar în Sebeşul-săsesc, cu menţiunea, ca din interese să se dea ajntóre la acei copii de religiunea gr. or. şi gr. cat. din Sebeşul-săsesc, carĭ se vor aplica la studii, séu pe cariera industrială; usufructul însă rămâne nevestei testatorului până la mórte. — 1000 fl. dela „*Albina*" pentru trebuinţele şcólei de fete etc. Pentru museul etnografic a dăruit d-l D. R. Cordescu 44 monete vechĭ, d-l Dr. Ilarion Puşcariu o pungă veche ţărănéscă şi d-l Iosif St. Şuluţiu „Cartea de rugăciunĭ" a metropolitului Al. St. Şuluţiu şi istoricul fluer al lui Avram Iancu.

Membrii. Cu finea anului 1898: *numărul membrilor a fost 1472.* Anume: *fundatorĭ* 82 (mai mulţĭ cu 10, ca în anul precedent), pe viéţă 191 (mai mulţĭ cu 11) şi ordinarĭ 1199 (mai mulţĭ cu 332 ca în anul precedent).

Biblioteca s'a sporit cu 39 opurĭ în 37 tomurĭ, numărând la finea anului 3629 opurĭ în 5122 tomurĭ.

Despărţămintele Asociaţiunii au desvoltat o activitate mai mulţămitóre. Unele au înfiinţat şi reînfiinţat mai multe agenturĭ comunale, au întocmit bibliotecĭ poporale, au arangiat prelegerĭ etc. Numărul despărţămintelor, socotind şi pe cele din nou înfiinţate, a fost în 1898 de 39. Dintre acestea însă, despărţămintele Bistriţa, Deş, Orăştie n'au ţinut adunărĭ, ér despărţămintele Agnita, Betlean, Elisabetopole, Gherla şi Treiscaune n'au funcţionat de loc. In decursul anului 1898 s'au înfiinţat despărţăminte în Beiuş, Bocşa, Lugoş, Oraviţa, St. Miclăuşul mare, Sătmar şi Timişóra, ér în 1899 în Caransebeş, Huedin şi Panciova; s'a reactivat despărţ. Turda şi al Mociului.

*

De-odată cu acest raport, secretarul prim publică şi o dare de sémă asupra mişcărei literare române dela 1 Iulie 1898 până la 1 Iulie 1899. Asupra acestui din urmă vom reveni.

SCIRILE ZILEI.

— 11 (23) August.

La şcólele centrale române din loc au fost angajaţĭ pentru anul viitor şcolastic următorii profesorĭ: a) la gimnasiu *N. Sulică* pentru catedra de filologia clasică, *D. Lupan* pentru geografiă, *A. Banciu* şi *C. Lacea*; b) la comerciale *N. Puican*; c) la şcólele reale *St. Stinghe*, ca catechet; d) la normale *R. Frateş*, *D. Marcea* şi *N. Oancea*, ca învĕţătorĭ.

Regele şi Regina României şi-au amânat plecarea în strĕinătate până la 20 August v.

Ciuma. După scirĭ oficiale, primele casurĭ de ciumă bubonică s'au ivit la Oporto, în Portugalia, în ultimele ḑile ale lunei Iunie. S'au luat atuncĭ imediat de guvernul portugez măsurile cele mai stricte pentru oprirea gróznicei epidemii şi combaterea ei. In urma unei anchete ordonată de guvernul portugez, s'a constatat, că ciuma a fost adusă la Oporto de vaporul engles „City of Corke", care venea din Indii şi care a făcut escală la Oporto. Guvernul portugez n'a confirmat până acum şi nicĭ n'a desmingit oficial ivirea ciumei la Oporto şi Lisabona. — Ultimele scirĭ sosite din Portugalia asupra ciumei, sunt grave. Mai multe casurĭ s'au produs în principalele oraşe ale Spaniei. Puterile au cerut Spaniei să ia precauţiunĭ urgente şi severe. La graniţele dintre Francia şi Spania Francesii au ordonat visitarea şi desinfectarea tuturor pasagerilor.

O nouă legătură de tren între România şi Bulgaria se va stabili în curênd, precum anunţă o telegramă din Bucurescĭ. E vorba să se împreune noua linia bulgară Sofia-Samovid cu linia română Turnu-Măgurele-Bucurescĭ printr'un traiect peste Dunăre, care va fi administrat de regia monopolurilor române. In chipul acesta prin noua legătură, comunicaţiunea dintre Bucurescĭ şi Sofia, care se făcea până acum în 45 óre, de aci înainte se va puté face în 22 óre, carĭ probabil se vor mai reduce în curênd la 16 óre.

Cununiă şi logodne. Din Sibiiu ni-se anunţă cununia d-lui *Dr. Ioan Stroia* cu d-ra *Maria Veturia Ivan.* Cununia se va celebra în 16 (28) August c. în biserica română gr. or. din Gurariului.

— Din Sebeş primim un bilet, în care se anunţă logodna a două părechĭ de-odată, anume d-rele: *Mariţi Dobrescu* cu d-l *Simeon Moldovan* şi *Aurelia Dobrescu* cu d-l *Ión Sântimbrean.*

Dorim fericire tinerelor părechĭ!

Inaugurarea liniei Moscva-Vladivostok. In primăvară se va inaugura marea liniă ferată transiberiană, dela Moscova până la Vladivostok prin China (Mangiuria), liniă, ce se construesce sub direcţia unui Român, a d-lui inginer Ursachi, originar din Galaţĭ. Inaugurarea se va face cu o extra-ordinară solemnitate, la care va fi învitată şi direcţiunea căilor ferate române.

Crudimile Kurdilor. Kurdii continuă lângă Bitlis, să asasineze pe Armenĭ, devastând, incendiând şi răpind femeile. Kurdii pórtă capetele Armenilor ucişĭ în triumf. Se trimit trupe la faţa locului.

Avere uitată. Din Berlin se raportéză: Să uite giuvaericale de diamant în preţ de 130,000 mărcĭ, acésta nenorocire 'i-s'a întêmplat deputatului B. din Postdam. Acesta întorcêndu-se dintr'o călĕtoriă, ce o întreprinsese pentru sesonul de vară, a ridicat giuvaericalele amintite, constătătóre dintr'o preţiósă diademă, un lanţ de gât şi un broş, apoi un pachet de acţiunĭ în valóre de 14,000 mărcĭ, dela o bancă, unde fuseseră depuse spre păstrare. In drumul său spre Postdam a folosit un tramcar, unde îşĭ uitá atât pachetul cu acţiunile, cât şi geamantanul cu preţiósele odóre. Conducteurul, care a aflat obiectele, le-a depus momentan la oficiul administrativ al tramvaiului. Presentându-se păgubaşul, 'i-s'a predat averea aşa cum o lăsase. Acésta e cea mai mare avere, care s'a uitat până acum în trăsurĭ, séu tramcare. Conductuerul firesce a fost remunerat după merit.

Concert. Programul concertului dat de musica orăşenéscă astă-séră la 7½ în sala hotelului Europa, este următorul: 1) Erzherzog Carl, marş de Schneider; 2) Preludiul operei „Die Folkunger" de Kretschmer; 3) „Morbidezza" vals de Mărgăritescu; 4) Fantasiă ungurescă Nr. II de Bacho; 5) Romanţă pe violoncel (d-l Ulbrich) de Braun; 6) Uvertura la „Raymond" de Thomas; 7) Serenadă Pajului, de Mărgăritescu; 8) Aus der Zeit der jungen Sieche, putpuriu de Komzak; 9) In Rosenbuch die Liebe schlief, cântec de Brandner; 10) Alpen Gigerl, marş de Vollstadt.

Teatru. Sâmbătă în 26 August n. se va representa sensaţionala novitate „Dreyfus până la tribunalul militar din Rennes". Rol important pe lângă Dreyfus mai are şi Zola. Bilete se pot procura cu acelaşĭ preţ, ca şi până acum, deja de Vinerĭ la cassa teatrului din localul redutei.

Din Paris.

Am amintit ierĭ despre marile turburărĭ, întêmplate la 21 August n. în Paris. Pentru întregire, adaugem următórele:

Cu mult mai primejdióşă a fost calea acelei grupe de demonstranţĭ, carĭ au trecut din Place de la Bastion prin Rue St. Maur spre biserica sf. Iosif. Deóre-ce poliţia a fost cu totul reţinută de demonstraţiunile din Place dela Republique, acésta a ajuns neîmpedecată la biserica sf. Iosif şi a atacat'o. Mulţimea a spart uşile cu nisce drugĭ de fier, a năvălit în biserică şi a devastat'o într'un mod vandalic. Altarele au fost răsturnate, icónele sparte; au desfăcut şi cutiile cu banĭ, pe carĭ i-au pus la buzunare; au aşedat apoi băncile grămadă şi le-au dat foc. Sosind poliţia, n'a putut să facă de-ocamdată nimic alt-ceva decât să stingă focul, şi numai după aceea a urmărit pe făptuitorĭ, dintre carĭ 27 au fost prinşĭ. Pagubele făcute în biserică se urcă la suma de 50,000 francĭ.

Biserica st. Nicolae asemenea a fost atacată din partea mulţimei, care se vede, că a voit să răspundă demonstraţiunilor antisemite prin jefuirea bisericilor. Ferestrile au fost sparte, statuele sfărîmate.

Nicĭ antisemiţii şi naţionaliştii nu s'au împrăştiat, ci între strigăte de „Trăéscă armata!" au cutrierat străḑile, în timp ce partida contrară striga într'una: „Trăéscă republica!" Mai multe grupe au fost împrăştiate de poliţiă. Séra s'au făcut nouĕ demonstraţiunĭ; lămpile de pe strade au fost stinse, ér din materialul pentru construirea liniei tramvaiului s'au ridicat baricade. Două chioscurĭ ale ḑiariştilor au fost aprinse; ḑiarele au fost aşedate grămadă în stradă şi arse. Invălmăşéla a fost atât de mare, încât nimenea nu mai scia cu cine are de-a face, cu socialiştĭ séu cu naţionaliştĭ. Demonstranţii au fost atacaţĭ de gardiştĭ, carĭ la rêndul lor au fost primiţĭ cu pietrii şi revolvere. Unui gardist i-s'a sfărîmat capul, altuia coiful. Mulţĭ turburătorĭ au fost deţinuţĭ.

După-ce demonstranţii au fost respinşĭ şi dela gară, unde se retrăseseră, liniştea a putut fi în fine restabilită pe la mieḑul nopţii.

Avis.

Prin acésta se aduce la cunoscinţa P. T. Domnĭ membrii ai *Reuniunei învĕţătorilor rom. gr. or. din Diecesa Caransebeşului*", precum şi a On. Public român, că pe séma participanţilor la adunarea generală ţinêndă în Orşova la 22 şi 33 August. v. (3 4 Septemvre) s'a esoperat pe drumurile de fier, trenurĭ personale şi mixte, de pe liniile Arad-Orşova, Bazias-Anina, N. Bogsán, Timişóra, Orşova, Budapesta-Orşova, precum şi pe liniile ungare vicinale sud-ostice tour şi retour, cunoscutul favor, care se cuprinde în călĕtoria pe clasa a II cu un bilet de cl. III şi pe cl. III cu ½ bilet de cl. II. Tot aşa s'a esoperat favorul de călĕtoriă pe Dunăre dela Bazias până la Orşova cu preţul redus de 50%, ambele favorurĭ de călĕtoriă au valóre dela 28 August st. n. până la 12 Septemvrie n. tour şi retour. Cartele de legitimare atât pentru călĕtoriă pe calea ferată, cât şi pe Dunăre, cu carĭ se póte câstiga favorul acordat, să pun la dispositiunea d-lor preşedinţĭ ai despărţămintelor Reuniunei, dela carĭ participatorii au a-le cere. Pentru participanţii din afară de raionul Reuniunei, sunt bilete reservate la subscrisul.

Se observă cu o cale pentru aceia, carĭ doresc să călĕtoréscă pe Dunăre, că vapórele comunică din spre Bazias la Orşova, *Luna*, *Joia* şi *Sâmbăta*, şi plécă dela Baziaş la 10 óre a. m., ér dela Orşova spre Baziaş *Mercuria*, *Vinerea* şi *Dumineca* la 5 óre diminéţa, ajungênd în Baziaş la 1 óră şi 10 minute, de unde apoi se póte concontinua călĕtoria pe calea ferată la 3 óre p. m.

Decĭ déră fiind proiectată călĕtoria pe Sâmbătă, 21 August (2. Septemvrie), fiecare participător să călĕtoréscă în numita ḑi cu trenul ce ajunge la Orsova la 1 óră 38 minute p. m., orĭ cu vaporul pe Dunăre, care plécă din Baziaş la 10 óre a. m. şi sosesce la Orşova în aceaşĭ ḑi la 3 óre 10 minute.

Bocşa-montană, 4 (16) August 1899.

Ioan Marcu,
not. gen. al Reun.

Literatură.

Idei fundamentale în economia politică. D-l *Ioan Socaciu*, vechiŭ profesor la scólele comerciale române din loc, a scos de sub tipar o nouă broşură sub titlul de mai sus, fiind adausă în partea a doua şi o *nouă teoriă sociologică*, care conţine lucrurĭ de interes scienţific deosebit mai ales pentru specialiştĭ. A cunósce ideile fundamentale ale economiei politice este fără îndoélă de mare interes pentru orĭ care cetitor inteligent. Un esemplar costă 65 cr. şi se póte procura séu direct dela d-l autor, în a căruia editură a apărut opul, séu dela Tipografia „A. Mureşianu".

ULTIME SCIRI.

Viena, 22 August. „Neus Wiener Abendblatt" este informat, că în curênd se vor publica 160 de documente, din carĭ se va constata vinovăţia lui Henry şi Eszterhazy şi nevinovăţia lui Dreyfus.

Berlin, 22 August. In cercurile informate de aicĭ se aştéptă cu siguranţă dimisiunea cancelarului Hohenlohe. Ca urmaş al acestuia unii numesc pe contele Waldersee, alţii pe contele Bülow.

Rennes, 22 August. La pertractarea de aḑĭ a luat parte şi apĕrătorul Labori. Din depositiile martorilor nu reiese nimic mai important.

Roma, 22 August. Foile de aicĭ pretind publicarea actelor Eszterhazy, ceea-ce însă nu se va face înainte de ce Germania şi-ar fi dat consentimentul.

DIVERSE.

Un mare monument va fi ridicat în Rusia, în memoria lui Ossipoff. *Ossipoff* este primul grenadir al armatei imperiale rusescĭ, mort pe câmpul de onóre. El aparţinea unei micĭ garnisióne, care apĕra, în Caucas, o redută în timpul rebeliunei din Schamyl. Incunjurat de inimicĭ, el ţinu piept până în ultimul moment. Când reduta era aprópe luată, Ossipoff aprinse un fitil, se apropiá de pulberăriă şi strigá: „Pentru Dumneḑeu, pentru Ţar, pentru Rusia". Apoi cu sânge rece dete foc. Sute de inimicĭ fură prăpăḑiţĭ împreună cu el. Şi aḑĭ, când se face apelul batalionului lui, se strigă cel dintâiŭ numele lui şi soldatul următor răspunde: „Mort pentru onórea armatei rusescĭ".

*

O insulă cu nume fals. Cea mai nouă colonia a Franţei, insula Madagascar, pórtă pe nedrept numele acesta, precum s'a constatat în timpul din urmă. Adevĕratul nume al insulei e „Sf. Laurenţiu", ér falsul său nume şi l-a primit în chipul următor. Marco Polo, mare escursionist şi geograf, într'o scriere a sa despre Africa a marcat cu numele de Madagascar o fâşiă de pământ a ţĕrmului ostic spre sud dela equator. Când apoi ceva mai târḑiu Martin Behaim, cunoscutul cosmograf din Nivinberg, a pregătit o hartă a Africei, folosind şi scrierea lui Polo şi înţelegênd rău datul acestuia, şi-a închipuit că Madagascarul e o insulă, şi aşa a numit el în harta sa în mod cu totul arbitrar cu numele de Madagascar insula cunoscută aḑĭ sub acest nume. Geografii din vécul al XV-lea şi al XVI-lea au adoptat fără de nicĭ un scrupul acéstă greşită numire. Insula numită Madagascar a fost descoperită de portugezul Fernando Svarex în anul 1506, botezându-o insula St. Laurenţiu. Cât-va timp şi-au închipuit acum ómenii, că sunt două insule, una St. Laurenţiu şi cealaltă Madagascar. Abia la 1531 s'a putut constata, că numai o singură insulă esistă, şi ştergêndu-se numele original, insula a rămas cu falsul nume de Madagascar.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Dela Tipografia „A. Mureşianu„ din Braşov, se pot procura următórele cărţi

Scrieri istorice.

Memorii din 1848—49 de regretatul *Vasile Moldovan*, fost prefect al Legiunei III în 1848—49. Istorisirile cuprinse în acéstă carte sunt de cel mai mare interes istoric şi naţional, sunt scrise într'o limbă uşóră şi plăcută. Preţul 50 cr. (cu posta 55 cr.)

„Colonel David baron Urs de Margina la Solferino şi Lissa", interesanta şi eminenta conferenţă, ce a ţinut'o d-nul colonel c. şi r. *Francisc Rieger* anul trecut în reuniunile militare dela Braşov şi Sibiiu. Broşura conţine şi două portrete bine reuşite ale baronului Urs, unul din anii de mai înainte, când încă era major, ér altul din timpul mai recent; mai conţine şi o hartă a Lissei, cum şi ilustraţiunea mormêntului eroului nostru. Preţul 40 cr. (plus 3 cr. porto.)

Din cartea d lui *Axentie Severu*, veteranul nostru luptător dela 1848, întitulată ***„Respuns la cartea négră"***, cu un bogat adaus despre *arderea Aiudului*, se mai pot căpăta esemplare cu preţul de *1 fl. + 5 cr. porto.*

„Pintea Viteazul", tradiţiuni, legende şi schiţe istorice, de *Ioan Pop-Reteganul.* Cea mai completă scriere despre eroul Pintea. In ea se cuprind fórte interesante tradiţiuni şi istorisiri din tóte părţile, pe unde a umblat Pintea. Preţul 20 cr. (cu posta 23 cr.).

„David Almăşianu", schiţe biografice de *Ioan Popea.* Broşura acésta, atât de bine scrisă presintă şi multe momente de însemnătate istorică. Preţul 30 cr. (cu posta 33 cr.)

„Resboiul pentru neatêrnare, povestit pe înţelesul tuturor de *George Coşbuc*", este o carte nu numai cât se póte de interesantă, bine scrisă şi atrăgetóre, dér tot-odată şi cea mai eftină între cărţile românescĭ, apărute până acum. Un esemplar în format mare 8⁰ de *283 pagine* costă numai 50 cr. (cu posta 55 cr.). Cu deosebire ar fi de dorit să se răspândéscă cât mai mult în straturile poporului, fiind ea în adevér scrisă „pe înţelesul tuturor".

Vivia, séu Biserica din Cartagine, naraţiune istorică, tradusă din italieneşte de *Dr. Iuliu Dragoş*, preot şi profesor. Se vinde cu preţul redus dela 1 fl. la 70 cr. (plus 5 cr. porto.)

„Preotul din Noieni", naraţiune istorică din veacul nostru, scrisă de *Arghirobarbu.* Acéstă interesantă naraţiune privesce evenimente din 1848—49. Preţul 10 cr. (plus 2 cr. porto.)

„Românul în sat şi la óste" Acesta este titlul unei nouă cărticele, ce d-l *Ioan Pop Reteganul*, cunoscutul şi meritatul nostru scriitor poporal, a dat literaturei române. Este un studiu asupra caracterului Românului, şi a apărut în Tipografia „Aurora" A. Todoran din Gherla. Se póte procura şi dela Tipografia „A. Mureşianu" din Braşov cu preţul 15 cr. (plus 3 cr. porto).

*

Cărţi de rugăciiuni şi predici.

Anghira Mântuirei, cărticea de rugăciuni şi de cântări pentru mângăerea sufletéscă a drept credinciosilor creştini, *Ediţiunea IV corectată.* Gherla, Tipografia diecesană 1899, Un esemplar în păreţi tari colorati 35 cr. (plus 5 cr. porto.)

Mărgăritarul Sufletului, carte de rugăciuni şi cântări, întocmită pentru tóte trebuinţele vieţii. *Ediţiunea IV.* Gherla, Tip. „Aurora" A. Todoran 1899. Conţine peste 334 pag. Legată în păreţi tari colorati, costă 50 cr. (cu posta 55 cr.)

Micul mărgăritar sufletesc, cărticică de rugăciuni şi cântări, întocmită mai ales pentru copiii mai mărişori. Gherla, Tip. „Aurora" A. Todoran 1898. Un esemplar legat în păreţi tari colorati costă 22 cr. (cu posta 23 cr.)

Carte de rugăciuni, cereri şi laude întru onórea Preacuratei Fecióre Maria, pentru folosul şi mângăiarea sufletelor. Gherla, Tip. Diecesană, 1898. Preţul unui esemplar legat în păreţi tari colorati 20 cr. (cu posta 23 cr.)

Cuvêntări bisericesci pe sérbătorile de peste an, scrise de Prepositul capitular *Ioan Pavin.* Pe lângă predici, se mai află în text câte-o instructivă notiţă istorică privitóre la însemnătatea diferitelor sérbători. Conţine vre-o 400 pag. Preţul 1 fl. 50 cr. (în loc de 2 fl. cum era la început), prin postă 1 fl. 60 cr. Aceste predici sunt favorabil apreţiate şi din partea clerului înalt din Romania.

Cuvêntări funebrali şi iertăciuni pentru diferite casuri de mórte, întocmite de *Ioan Papiu*, cunoscutul scriitor bisericesc. Conţin vre-o 400 pag. Preţul numai 1 fl. 50 cr. (prin postă 1 fl. 60 cr.)

Predici pentru Duminecĭ de *Iustin Popfiu*, învĕţatul scriitor bisericesc, marele orator şi bunul Român de odinióră. E o carte de vre-o 500 pag. format mare, tipar modern, cuprindênd predici frumóse pentru tóte Duminecele de peste an. Preţul 2 fl. 20 cr. (prin postă recomandat 2 fl. 35 cr.)

Predice pentru Duminecile de peste an, compuse după catechismul lui Decharbe, de *Vasiliu Christe.* Conţine predici dela Dumineca XI după Rosalii până la Dumineca Vameşului. Preţul 80 cr. (prin postă 85 cr.)

Predici pe tóte Duminecile şi sérbătorile de peste an, de *Em. Elefterescu*, cunoscut atât de bine în cercurile românescĭ din numeróasele sale scrierĭ atât de méduóse, instructive şi cu atâta gust cetite. E o carte mare, de 350 pag. Preţul 1 fl. 50 cr. (4 lei).

*

Scrieri scolare.

Istoria pedagogiei de *V. Gr. Borgovan* O carte nouă şi de mare interes pentru toţi bărbaţii de şcólă. Preţul 1 fl. 50 cr. (cu posta 1 fl. 60 cr.)

Istoria Biblică pentru folosul scólelor poporalĭ din diecesa Gherlei. (Cu permisiunea superiorilor) Tipărită în 1898, Partea I (Testamentul vechiŭ) costă 25 cr., ér partea II (Testamentul nou) 20 cr. plus câte 3 cr. porto de fiă-care.

Cântul în şcóla poporală de *Iuliu Pop*, învĕţător în Năsĕud. Teoriă, praxă şi fântărĭ. Este o scriere întocmită pentru cei ce propun cântările. Preţul 30 cr. (cu posta 33 cr.)

Manual catechetic pentru primii anĭ şcolasticĭ, ca îndreptar pentru catecheţĭ, învĕţătorĭ şi părinţĭ, prelucrat de *Basiliu Raţiu*, fost profesor în seminariul din Blaşiu şi vicar la Făgăraş. Preţul 40 cr. (cu posta 45 cr.)

„Invĕţătura creştinéscă, séu ***Catechismul mare*** pentru tinerimea greco-cat" *Ediţiunea III.* (1898). Cu binecuvêntarea episcopului de odinióră al Gherlei, Ioan Alexi. Noua ediţiune a apărut cu îmbunătăţirĭ şi e tipărită cu ortografia cu semne. Conţine 284 pag, format 8⁰, e legată solid şi costă 80 cr. (cu posta 90 cr.)

Proprietar: ***Dr. Aurel Mureşianu.***
Redactor responsabil: ***Gregoriu Maior.***

Cursul la bursa din Viena.

Din 22 August 1899.

Renta ung. de aur 4%	118.10
Renta de coróne ung. 4%	96.20
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½%	120.40
Impr. căil fer. ung. în argint 4½%	100.60
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	119.75
Bonurĭ rurale ungare 4%	94.55
Bonurĭ rurale croate-slavone	96.25
Impr. ung. cu premii	161.50
Losurĭ pentru reg. Tisei şi Seghedin	140.—
Renta de argint austr.	100.10
Renta de hârtie austr.	100.05
Renta de aur austr.	118.10
Losurĭ din 1860.	137.25
Acţii de-ale Băncei austro-ungară	905.—
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	391.—
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	385.50
Napoleondorĭ	9 55½
Mărcĭ imperiale germane	58.90
London vista	120.62½
Paris vista	47.75
Rente de coróne austr. 4%	100.—
Note italiene	44.37½

Cursul pieţei Braşov.

Din 23 August 1899.

Bancnota rom.	Cump.	9.36	Vênd.	9·39
Argint román.	Cump.	9.33	Vênd.	9.35
Napoleond'orĭ.	Cump.	9.52	Vênd.	9.55
Galbenĭ	Cump.	5.60	Vênd.	5.65
Ruble Rusescĭ	Cump.	126.75	Vênd.	127.—
Mărcĭ germane	Cump.	58.50	Vênd.	— —
Lire turcescĭ	Cump.	10.70	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina	101.—	Vênd	5%	101.50

Nr. 12071—1899.

Pertractare publică de licitaţiune şi de oferte.

Lunĭ în 4 Septemvre a. c. înainte de prând la 10 óre se va face la oficiul orăşĕnesc economic din loc, cu preţul de strigare de 1600 flor, **vêndarea pe cale de licitaţiune orală** şi oferte scripturistice a aşa numitelor „Fênaţe oficióse", aparţinĕtóre oraşului Braşov, situate lângă fabrica de zahar şi induse în cărţile funduare din Feldióra sub nr. 2183, nr. top. 1201, 1202, cu o suprafaţă de 15 jugere catastrale şi 472 □⁰.

Amatorii de a cumpĕra pot se esaminese până în diua de licitaţiune la oficiul orăşĕnesc economic (în decursul órelor de oficiu) condiţiunile de licitaţiune şi acele de cumpĕrare.

Braşov, 2 August 1899.

675.1—2. **Magistratul orăşenesc.**

„Gazeta Transilvaniei" cu numĕrul à 5 cr. se vinde la librăria **Nic. I. Ciurcu** şi la **Eremias Nepoţii.**

Se caută

pentru **România** la o moşie aprópe de Bucurescĭ un **vătăşel (tistartău)** însurat, care sĕ cunóscă creşterea şi îngrijirea **vitelor** (vacĭ, porcĭ, oi), ér nevastă-sa sĕ îngrijască de **lăptărie, facerea untului** şi de **paserĭ.**

De prisos a se presenta, décă nu posede dovedĭ, că are tóte cunoscinţele cerute, şi décă n'a servit mult timp în acésta qualitate.

A se adresa **până la 20 Septemvre st. n. în Braşov, strada Catarinei nr. 28**, ér în urmă **la Bucurescĭ** la D-nul **Th. D. Lecca**, Alea Năstăsescu 3. (Polonă). 3 3.672.

AVIS.

Părinţii, care au copiĭ de şcólă **găseşte cuartir bun şi onest** împreună **cu cost**, unde copiii vor căpăta instrucţiune în limba germană, română şi maghiară, la **George Munteanu, proprietar în Mediaş**, Lang-Gasse Nr. 14, aprópe de şcóla germană şi maghiară.

669.4—6.

PENSIONAT pentru fetiţe,

carĭ doresc a cerceta vr'o şcólă locală de fete, **se primesc în cost şi îngrigire** la D-na **B. FUHRMANN** născ. **Obert, Braşov, Strada Orfanilor Nr. 10.**

Tot acolo **se instruéză la cântărĭ şi pian**, şi se dau şi informaţiunĭ.

4—3.

CHOCOLADA TANIN a lui SZTRAKA

alină numai decât **orĭ şi ce Durere de fóle.**

Cu totul nestricăciósă.

Gust bun.

Efect sigur.

Se capătă în Braşov la farmaciile **T. Kelemen, V. Klein, F. Stenner** şi în farmacia d-lui **M. Reiner** în Rĕşnov.

(671,2—10).

ABONAMENTE LA „GAZETA TRANSILVANIEI"

Preţul abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei lunĭ	3 fl. —
Pe şése lunĭ	6 fl. —
Pe un an	12 fl. —

Pentru România şi străinătate:

Pe trei lunĭ	10 fr.
Pe şése lunĭ	20 fr.
Pe un an	40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe an	2 fl. —
Pe şése lunĭ	1 fl. —
Pe trei lunĭ	50 cr.

Pentru România şi străinătate:

Pe an	8 francĭ.
Pe şése lunĭ	4 francĭ.
Pe trei lunĭ	2 francĭ.

Abonamentele se fac mai uşor şi mai repede prin **mandate postale.**

Domnii, carĭ se vor abona din nou, sĕ binevoiéscă a scrie adresa lămurit şi a arăta şi posta ultimă.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei".

Tipografia A. Mureşianu, Braşov.

BCU Cluj / Central University Library Cluj